अनुद्वेगेनश्रोतव्यतामाह यद्विषयामेधासंसारंहरति तस्यहरेर्लीलायद्वाइयमिति तमआदिसर्गरूपारजोभाजइतिब्रह्मरूपस्येत्यर्थः अस्मिन्पक्षे अबुद्धिकृतइति प्रथमांतम् अनवधानकृतइत्यर्थः मुखमिवप्रथमंकृतोमुख्यः सर्गः तस्थुषांस्थावराणाम् ॥ १८ ॥ षड्विधत्वमेवाह येपुष्पंविना फलंतितेवनस्पतयः ओषधयः फलपाकांताः लताः आरोहणापेक्षाः त्वक्सारावेण्वादयः लताएवकाठिन्येनारोहणाऽनपेक्षावीरुधः येपुष्पैः फलंतितेद्रुमाः तेषांसाधारणंलक्षणमाह ऊर्ध्वस्रोतः आहारसंचारोयेषाम् तमः प्रायाअव्यक्तचैतन्याः अंतःस्पर्शाः स्पर्शमेवजानंतिनान्यत् तद प्यंतरेवनबहिः विशेषिणः अव्यवस्थितपरिणामाद्यनेकभेदवंतः ॥ १९ ॥ तिर्यक्स्रोतसांसर्गमाह तिरश्चामितिसचाष्टाविंशतिभेदः तिरश्चांल

रजोभाजोभगवतोलीलेयंहरिमेधसः॥सप्तमोमुख्यसर्गस्तुषड्विधस्तस्थुषांचयः॥१८॥वनस्पत्यौषधिलतात्व क्सारावीरुधोद्रुमाः॥ उत्स्रोतसस्तमःप्रायाअंतस्पर्शाविशेषिणः॥१९॥तिरश्चामष्टमःसर्गःसोऽष्टाविंशति धोमतः॥ अविदोभूरितमसोघ्राणज्ञाहृद्यवेदिनः॥ २०॥गौरजोमहिषःकृष्णःसूकरोगवयोरुरुः॥ द्विशफाः पशवश्चेमेअविरुष्ट्रश्वसत्तम॥ २१॥ खरोऽश्वोऽश्वतरोगौरःशरभश्चमरीयथा ॥ एतेचैकशफाःक्षत्तःशृणुपं चनखान्पशून्॥ २२॥श्वासृगालोवृकोव्याघ्रोमार्जारःशशशल्लकौ॥ सिंहःकपिर्गजःकूर्मोगोधाचमकराद यः॥ २३॥कंकगृध्रवटश्येनभासभल्लूकबर्हिणः॥हंससारसचक्राह्वकाकोलूकादयःखगाः॥ २४॥अर्वाक् स्रोतस्तुनवमःक्षत्तरेकविधोनृणाम्॥रजोऽधिकाःकर्मपरादुःखेचसुखमानिनः॥ २५॥

क्षणम् अविदःश्वस्तनादिज्ञानशून्याः भूरितमसः आहारादिमात्रनिष्ठाः घ्राणेनैवेष्टमर्थंजानंतिहृदिअवेदिनः दीर्घानुसंधानशून्याः तथाचश्रुतिःअ थेतरेषांपशूनामशनापिपासेएवाभिविज्ञानंनविज्ञातंवदंतिनविज्ञातंपश्यंतिनविदुः श्वस्तनंनलोकालोकाविति॥२०॥अष्टाविंशतिभेदानेवाहगवा दयउष्ट्रांताः द्विशफाद्विखुरानव॥२१॥खरादयएकशफाःषट् ॥२२॥ श्वादयोगोधांऽताः पंचनखाद्वादशएवमेतेभूचराः सप्तविंशतिः मकरादयो जलचराः॥ २३॥ कंकादयःखगाः अभूचरत्वेनैकीकृत्यगृहीताः तदेवमष्टाविंशतिभेदाभवंति तेषुकृष्णरुरुगौराम्रगविशेषाः अन्येषामपितिर्यक् प्राणिनांयथायथमेतेष्वेवांतर्भावः॥२४॥ अधआहारसंचारोयस्यसोऽर्वाक्स्रोताः ह्रस्वमार्षम् नृणांसर्गः नृणांलक्षणम् रजअधिकंयेषुते॥२५॥